

УДК 351.711(322.122)

В. О. Шведун,
старший науковий співробітник Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІНДИКАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ ПРАКТИЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

V. Shvedun,
senior scientific employee of Educational-scientific-production center,
National University of Civil Protection of Ukraine

SPECIFICITY OF INDICATIVE PLANNING USE IN THE MECHANISM OF PRACTICAL INTRODUCTION OF THE CONCEPT OF ADVERTISING ACTIVITY SPHERE STATE REGULATION

У статті обґрунтовано актуальність і необхідність використання індикативного планування в механізмі практичного впровадження концепції державного регулювання в сфері рекламної діяльності.

The actuality and necessity of of indicative planning use in the mechanism of practical introduction of the concept of advertising activity sphere state regulation is proved in the article.

Ключові слова: індикативне планування, механізм, концепція, державне регулювання, сфері рекламної діяльності.

Key words: indicative planning, mechanism, conception, state regulation, advertising activity sphere.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасне суспільство характеризується наявністю об'єктивних інтересів економічного характеру, раціональне використання яких сприяє прискоренню інтенсифікації розвитку національної економіки. Дані інтереси широко застосовуються в управлінні процесами виробництва та розподілу суспільного продукту й національного доходу на базі відповідних економічних стимулів і цільових державних комплексних програм, спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку. В цьому контексті суттєву роль відіграє рекламна діяльність як стимул активізації розвитку національної економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням використання економічних методів планування в державному управлінні присвячено багато наукових праць, зокрема, таких авторів, як: Н.І. Шиян [3], О.І. Черниш [2], І. Михасюк [1] та ін.

Проте залишається недостатньо висвітленим використання методу індикативного планування в процесах державного регулювання рекламної діяльності.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження специфіки використання індикативного планування в механізмі практичного впровадження концепції державного регулювання в сфері рекламної діяльності.

Для досягнення поставленої мети в роботі потрібно поставити та вирішити такі завдання:

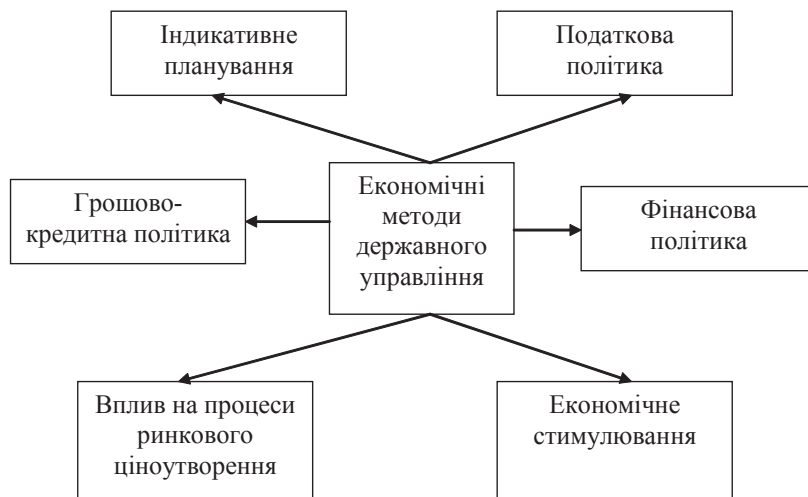
- навести змістовну характеристику економічних методів державного управління;
- проаналізувати підходи до формулювання дефініції "індикативне планування";
- дослідити структуру індикативного плану;
- охарактеризувати зарубіжний досвід використання індикативного планування в державному управлінні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Загальною метою економічних методів державного управління є поєднання інтересів різнохарактерних суспільних груп, підприємницьких структур та держави, що, в свою чергу, дозволить збільшити обсяги продукції, робіт та послуг, підвищити рівень їх якості, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню загального соціально-економічного розвитку країни.

Використання в процесі державного управління об'єктивних законів економіки та економічних інтересів можна вважати економічними методами державного управління.

Виходячи з цього, фактично під економічними методами державного управління слід розуміти систему методів й інструментів впливу на суб'єкти підприємницької діяльності через впровадження фінансово-економічних законів та грошово-кредитних відносин з метою

Рис. 1. Економічні методи державного управління

створення сприятливих умов для досягнення високого рівня економічних результатів.

У загальному випадку до економічних методів державного управління відносяться такі (рис. 1).

При цьому необхідно зазначити, що ефективне використання важелів і стимулів економічного характеру визначає сутність кожного з зазначених економічних методів у залежності від умов їх використання.

Якщо докладніше розглядати індикативне планування, то необхідно відмітити, що вперше тлумачення планування дуже схоже на те, що пізніше стало відомо як "індикативне планування", було запропоновано К. Ландауером. Він визначав планування як управління економічною діяльністю, що здійснюється організаціями суспільства на основі схем, що описують як на якісному, так і на кількісному рівні виробничі процеси, які повинні протікати у відповідний період майбутнього. Для досягнення основної мети планів ці процеси повинні бути обрані й визначені таким чином, щоб забезпечувалося повне використання наявних ресурсів і виключалися суперечливі вимоги. Виконання цих умов створює можливість підтримки стійких темпів росту [1].

Так, існує можливість протиставляти план, "реалізований примусово", і план, "прийнятий у результаті загального й вільного обговорення", підкреслюючи, що уряд повинен впливати на економічний розвиток скоріше за допомогою координації та забезпечення інформацією, ніж шляхом директив і розпоряджень. Основним засобом реалізації цього виду планування повинен бути обмін планами й інформацією між урядом і підприємцями. У результаті такого обміну повинна виявитися "схема економічного росту, що включає в себе ті проекти, які, на думку урядових організацій, є взаємно сумісними й яким віддається перевага перед усіма іншими альтернативами" [2].

Зазначені відмінності в більш пізній науковій літературі представлено у формі "директивного" і "індикативного" планування. Найбільш поширеною в цьому контексті є точка зору, відповідно до якої форма макроекономічного планування буде залежати від системи господарювання. Так, існує можливість, коли у соціалістичній системі господарювання воно приймає форми директивного (адміністративно-командного) або більш м'якого, індирективного (із застосуванням для реалізації параметрів народногосподарського пла-

ну переважно економічних регуляторів діяльності одержавлених мікроодиниць) планування. У ринковій системі, що зберігає державний сектор, використовується форма індикативного планування. В умовах індикативного планування планові документи містять лише загальні контури прогнозу щодо бажаного розвитку економіки в цілому, а також фіксують рішення щодо державних витрат й інвестицій, а також стосовно поточних видатків державних підприємств. У цьому випадку прямим завданням плану виступає координація використання державних ресурсів, що не претендують на пряме визначення рішень господарюючих суб'єктів приватного сектора [3].

На сучасному етапі в науковій літературі існує кілька підходів до визначення поняття "індикативне планування":

- індикативне планування — це державне планування при збереженні самостійності підприємств (дане визначення спирається на досвід Китаю);

- індикативне планування — це інформаційне орієнтування приватних підприємств і стимулювання їх до виконання завдань, що формулюються державою (даний підхід отримав широке поширення в Японії);

- індикативний план містить обов'язкові завдання для державних підприємств у формі державного замовлення, лімітів тощо, а приватні підприємства змушені адаптуватися до дій держави;

- індикативний план — це механізм рівноправної взаємодії державних інститутів і суб'єктів господарювання (такий вид планування був характерний для французької практики) [1; 3].

Дотепер хоча й не існує загально визнаного тлумачення поняття індикативного планування, але в той же час є багатий практичний досвід розробки індикативних планів, накопичений у провідних закордонних країнах.

У цілому, в нинішніх умовах неможливо уявити функціонування ринкового господарства будь-якої визначеної розвиненої країни світу без індикативного (рекомендаційного) планування враховуючи той факт, що дане планування не має спільних рис з плануванням за адміністративно-командним принципом. Зокрема, слід звернути увагу на те, що в останньому принципі управління було присутнє максимальне наближення директивності плану до граничної допустимої межі виходячи з того, що це був загальноприйнятий інструмент, який дозволяв доводити рішення до виконавців і здійснювати контроль за їх реалізацією. Наявність суворой субординації ланок і рівнів державного управління не надавала системі можливості динамічно розвиватися, оскільки її підсистеми не мали автономності стосовно вироблення та виконання управлінських рішень. Відповідно, спостерігалися процеси стимулювання ініціативи господарюючих суб'єктів соціалістичного типу економіки. Як результат, планові завдання не виконувалися, а підприємства переважали виробничі потужності через вимогу обов'язкового виконання планових показників та виробляли великий обсяг продукції, що в перспективі не була реалізована.

На відміну від директивного (адміністративно-командного) плану, індикативний план носить рекомендаційний характер. У цьому випадку в планових документах містять-

Таблиця 1. Етапи розробки індикативного плану у Франції

Номер етапу	Визначення цілей плану та прогнозування основних макроекономічних показників (індикаторів)
Перший	Визначення цілей плану та прогнозування основних макроекономічних індикаторів
Другий	Деагрегування цілей плану та основних макроекономічних показників
Третій	Узгодження показників плану, перевірка їх на сумісність і збалансованість

ся лише узагальнені межі державного прогнозу відносно бажаного економічного розвитку, а також рішення стосовно державних витрат і капіталовкладень, а також стосовно поточних витрат підприємств й організацій.

Ключовим завданням індикативного плану виступає координація використання ресурсів державної належності. При цьому слід зазначити, що індикативне планування чинить вплив на приватний сектор переважно через впровадження стимулюючого (обмежуючого) попиту, а також шляхом "тиску пропозиції" з боку підприємств державної власності.

Індикативний план містить дві частини: індикативну та директивну. Зокрема, в індикативній частині здійснюється визначення державними органами пріоритетних економічних цілей, варіантів прогнозування структурних зрушень, науково-технічного прогресу, динаміки ключових позицій з точки зору наявності та використання матеріальних і фінансових ресурсів, зміни кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків, цінового рівня та співвідношення на основі аналізу функціонування економіки.

У директивній частині індикативного плану міститься план бюджету, характеристики податкової системи, ставка банківського відсотку, норми амортизації та розробки державного замовлення. До найбільш розповсюджених методів індикативно-планового характеру доцільно віднести наступні:

- прогнози і перспективні плани соціально-економічного розвитку, а також екологічної безпеки;
- комплексні цільові програми вирішення проблемних ситуацій;
- побудову маркетингових прогнозів кон'юнктури та динаміки розвитку внутрішніх і зовнішніх ринків.

При цьому необхідно обов'язково врахувати, що перехід до використання індикативного планування в західних державах здійснювався протягом десятиліть, спочатку у стихійному вигляді, а потім — регульовано.

Зокрема, у Франції розробка індикативного плану здійснювалася у три етапи (табл. 1) [2].

Нинішня ситуація, що склалася в Україні, потребує активізації описаного процесу шляхом державного впливу виходячи з того, що поряд із виключенням адміністративно-командного планування було вилучено і його раціональні елементи, що були напрацьовані протягом тривалого часу. Виходячи з цього, державне управління не мало чіткої перспективи, прийняття рішень здійснювалося здебільшого інтуїтивно, без проведення аналізу й оцінки альтернатив та перспективних наслідків.

Однак слід враховувати, що реалізація централізованого планування з використанням середньо- та довгострокових планів і програм цільового характеру з деталізацією завдань і термінів їх виконання, з ефективною системою моніторингу господарської діяльності на сучасному етапі присутні в переважній кількості закордонних економічно розвинених країн. Зазначені компоненти є гармонійно впровадженими в систему ринкових відносин, яка, в свою чергу, дозволяє формувати гос-

подарську модель, що відповідає сучасним соціально-економічним вимогам та уможливорює органічне поєднання чинників планового та ринкового походження.

Відповідно, використання

індикативного планування в межах механізму практичного впровадження концепції державного регулювання в сфері рекламної діяльності є доцільним і необхідним.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, за результатами проведення даного дослідження дійшли таких висновків.

1. Зазначено, що серед економічних методів державного управління виділяють такі: індикативне планування, податкова політика, грошово-кредитна політика, фінансова політика, вплив на процеси ринкового ціноутворення, економічне стимулювання.

2. Відмічено, що існує декілька підходів до визначення сутності індикативного планування в державному управлінні, проте всі вони базуються на припущенні, що подібне планування базується на використанні урядом специфічних схем з метою впливу на економічний розвиток країни.

3. Дослідження структури індикативного плану дозволило дійти висновку, що він складається з двох частин: директивної й індикативної. Зокрема, індикативна його частина містить загальні цілі державного управління, а директивна конкретизує методи та засоби їх досягнення.

4. Зроблено акцент на прикладі використання індикативного планування в державному управлінні у Франції з докладним висвітленням відповідних етапів його впровадження.

У цілому, отримані висновки дозволили обґрунтувати актуальність і необхідність використання індикативного планування в межах механізму практичного впровадження концепції державного регулювання в сфері рекламної діяльності.

Література:

1. Михасюк І. Державне регулювання економіки: підручник / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка; за ред. І.Р. Михасюка. — К.: Атака; Ельга-Н, 2000. — 592 с.
2. Черниш О. І. Ринок послуг: механізми державного регулювання в трансформаційній економіці: монографія / О.І. Черниш. — Донецьк: РВК ПРОМО, 2005. — 410 с.
3. Шиян Н.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. для студ. екон. спец. / Н.І. Шиян. — Х.: Формат Плюс, 2008. — 383 с.

References:

1. Mykhasiuk, I. (2000), "Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky" [State regulation of economy], Kyiv, Ukraine.
2. Chernysh, O. I. (2005), "Rynok posluh: mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya v transformatsiynyi ekonomitsi" [Market of labour: mechanisms of state regulation in transformational economy], Donetsk, Ukraine.
3. Shyyan, N. I. (2008), "Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky" [State regulation of economy], Kharkiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2016 р.